

*Чуркіна І.Є., кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту
Одеського інституту фінансів Українського державного
університету фінансів та міжнародної торгівлі*

*Бобошко Л.І., студентка групи С-2514
Одеського інституту фінансів Українського державного
університету фінансів та міжнародної торгівлі*

РОЛЬ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ У ЗМІЦНЕННІ ФІНАНСОВОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ РЕГІОНІВ

***Анотація.** Однією з основних проблем сучасного розвитку місцевого самоврядування в Україні слід визнати незадовільний стан справ у сфері місцевих бюджетів. У разі відсутності належної фінансової бази для виконання органами місцевого самоврядування своїх повноважень неможливо говорити про місцеве самоврядування як повноцінне явище. Саме власні фінансові ресурси є запорукою спроможності місцевого самоврядування та основою стратегії розвитку будь-якої території. Розв'язання проблеми фінансової незалежності регіонів вимагає не тільки визначеної державної діяльності в підтриманні збалансованості місцевих бюджетів, але й відповідної взаємозалежності між доходами та видатками, оскільки обмеженість фінансових ресурсів звужує економічну базу функціонування бюджетної системи держави, зокрема її складової ланки – місцевих бюджетів. Статтю присвячено розкриттю теоретичних підходів до визначення категорії «місцеві бюджети» як фінансової бази місцевого самоврядування. Визначено джерела формування та основні напрями спрямування коштів місцевих бюджетів. Проведено аналіз доходів та видатків місцевих бюджетів та міжбюджетних трансфертів за 2009–2013 роки. Виявлено основні проблеми формування місцевих бюджетів та запропоновано можливі шляхи їх розв'язання.*

***Ключові слова:** зведений бюджет, місцеві бюджети, доходи та видатки місцевих бюджетів, міжбюджетні трансферти.*

Постановка проблеми. Вагоме місце в бюджетній системі України посідають місцеві бюджети як основа фінансової бази органів місцевого самоврядування. На сучасному етапі розвитку України найбільш актуальним стає питання економічного й соціального розвитку регіонів, що потребує зміцнення їх фінансової незалежності. Однак проблеми фінансового забезпечення органів місцевого самоврядування щороку збільшуються. Постійна нестача фінансових ресурсів, нестабільність дохідних джерел місцевих бюджетів та їх залежність від бюджетних трансфертів на сьогодні потребує негайного вирішення. Головним завданням бюджетної політики держави на довгострокову перспективу повинно стати створення умов для покращення бюджетного забезпечення територіальних громад і створення оптимальних міжбюджетних відносин.

Завдяки місцевим бюджетам здійснюється перерозподіл валового внутрішнього продукту серед окремих регіонів, органів місцевого самоврядування та між соціальними групами населення. Наскільки ефективно і раціонально функціонує система місцевих бюджетів, залежить успішне здійснення фінансової політики взагалі та бюджетної політики зокрема. Основними питаннями, що потребують негайного вирішення, є наповнення дохідної частини місцевих бюджетів і, відповідно, належне фінансове забезпечення напрямів використання бюджетних коштів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій літературі проблеми місцевих бюджетів обговорюється останнім часом досить активно. У наукових працях О.Д. Василика [1], О.П. Кириленко [2], І.І. Єфремової [3], В.І. Кравченка [4], І.О. Луніної [5] та інших значна увага приділена процесам формування коштів місцевих бюджетів та напрямкам використання цих коштів. Вищезазначені українські вчені здійснювали дослідження економічної сутності місцевих бюджетів, їх особливостей, зосереджували увагу на питаннях підвищення ефективності формування доходів місцевих бюджетів України, розподілу бюджетних ресурсів між рівнями влади. Багато статей присвячено проблемам міжбюджетних відносин.

Що стосується трактування поняття «місцеві бюджети», то єдиного погляду в економічній літературі не існує.

На думку О.Д. Василика, «місцеві бюджети – це фонди фінансових ресурсів, призначені для реалізації завдань і функцій, що покладаються на органи місцевого самоврядування» [1, с. 170]. Місцеві бюджети сприяють забезпеченню фінансової самодостатності розвитку територій держави, визначають ефективність впливу місцевих органів влади на розвиток економічного потенціалу їх територій. За допомогою них визначається результативність фінансування інвестиційних проектів на місцевому рівні, ефективність функціонування місцевих органів влади.

О.П. Кириленко розглядає місцеві бюджети за різними критеріями. В першу чергу, місцеві бюджети – це економічна категорія, по-друге, це правовий акт, по-третє, це фінансовий план відповідного органу місцевого самоврядування [2].

І.І. Єфремова зосереджує свій погляд на визначенні місцевих бюджетів як економічної категорії, яка виражає сферу економічних відносин суспільства, пов'язаних із формуванням, розподілом і використанням централізованих грошових коштів, що знаходяться у розпорядженні місцевих органів влади і призначені для соціально-економічного розвитку певних регіонів країни [3].

В.І. Кравченко визначає, що «місцеві бюджети посідають провідне місце в системі місцевих фінансів. Їх визначають: як систему грошово-економічних відносин; як матеріальний фонд; як правову категорію; за територіальною ознакою» [4].

Слід зазначити, що законодавче визначення місцевого бюджету, вперше введене Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні». Так, бюджет місцевого самоврядування (місцевий бюджет) – це план утворення і використання фінансових ресурсів, необхідних для забезпечення функцій та повноважень місцевого самоврядування. До речі, це єдине законодавче визначення місцевого бюджету, в Бюджетному кодексі України як 2001 р., так і 2010 р. міститься загальне визначення бюджету. За Бюджетним кодексом України «місцеві бюджети це – бюджет Автономної Республіки Крим, обласні, районні бюджети та бюджети місцевого самоврядування» (ст. 2.1.34 БКУ) [6].

Узагальнюючи теоретичні дослідження сутності й особливостей місцевих бюджетів, можна стверджувати, що проблематика фінансової незалежності органів місцевого самоврядування на сучасному етапі висвітлена недостатньо повно та всебічно. Теоретичні основи фінансової незалежності місцевого самоврядування, сутність і механізм реалізації її бюджетного потенціалу дотепер потребують ґрунтовного вивчення.

Мета дослідження. Враховуючи актуальність дослідження, метою статті є розгляд актуальних питань бюджетного забезпечення місцевого самоврядування та пошук шляхів для зміцнення його фінансової основи. Для досягнення означеної мети визначено такі завдання: проаналізувати проблемні питання формування й використання місцевих бюджетів, міжбюджетних відносин і визначити шляхи покращення фінансового забезпечення місцевих бюджетів.

Виклад основного матеріалу. Структура бюджетної системи України будується за двома, характерними для унітарних країн рівнями, коли на першому рівні – центральний, тобто Державний бюджет України, а на другому – місцеві бюджети, які теж поділяються на окремі підрівні. Державний та адміністративно-територіальний устрої визначають, таким чином, і бюджетний устрій України, що характеризує організацію та принципи побудови бюджетної

системи, її структуру, розподіл доходів і видатків між окремими ланками, правові основи функціонування бюджетів, встановлення характеру взаємовідносин між бюджетами [7, с. 15]. Показник частки державного й місцевих бюджетів у зведеному бюджеті завжди є складовою основних параметрів бюджетної політики. Реформування бюджетної системи, міжбюджетних відносин в Україні триває вже більше десяти років і щороку визначає свої пріоритети. Ще В. Кравченко наголошував на необхідності «...здійснення заходів із зближення рівнів соціально-економічного розвитку в різних регіонах та територіях країни, забезпечення єдиних стандартів якості життя в усій державі» [4]. У 2007 році було схвалено Концепцію реформування місцевих бюджетів, яка була спрямована на зміцнення фінансової основи місцевого самоврядування, посилення впливу системи формування місцевих бюджетів на соціально-економічний розвиток та поліпшення добробуту громадян України. Але поки що питання фінансової незалежності місцевих бюджетів залишаються невирішеними у нашому суспільстві [8].

В умовах ринкової економіки роль місцевих бюджетів зростає, але змінюються форми й методи їх впливу на соціально-економічний розвиток адміністративно-територіальної одиниці.

На сучасному етапі розвитку країни та окремих її регіонів місцеві бюджети відіграють стабілізуючу роль і реально впливають на проведення економічних реформ [9, с. 60].

Місцевий бюджет є основним фінансовим планом регіону, саме тому проблеми формування і функціонування місцевих бюджетів залишаються вкрай актуальними в бюджетній системі України. Місцеві бюджети є невід'ємною частиною ринкових відносин і одночасно важливим засобом реалізації державної політики. Саме місцевим бюджетам як основній фінансовій базі органів місцевого самоврядування належить особливе місце в бюджетній системі нашої держави. У них зосереджено понад 80 % усіх фінансових ресурсів, якими розпоряджаються органи місцевого самоврядування [10].

Місцеві бюджети стають основним інструментом реалізації регіональної політики й вирішення таких важливих завдань, як структурна перебудова економіки, вирівнювання економічного розвитку регіонів та ефективності територіального поділу праці, розвиток місцевого господарства, здійснення житлового будівництва, благоустрій міст, проведення природоохоронних заходів та ін. [11].

Місцеві бюджети концентрують потоки бюджетних коштів певного населеного пункту, району чи області. Через них здійснюється перерозподіл бюджетних коштів для виконання бюджетних зобов'язань, визначених законодавством, зокрема, надання соціальних благ і послуг населенню.

Роль місцевих бюджетів у соціально-економічному розвитку регіону проявляється в тому, що у місцевих бюджетах акумулюється частина фінансових ресурсів, яка створюється на визначеній території і забезпечує фінансову базу місцевим органам влади для реалізації своїх повноважень.

З іншого боку, створення середовища для формування фінансової бази є головним для місцевих органів влади. Зазвичай, у різних адміністративно-територіальних одиницях фінансова база різна. Нерідко вона обмежена. Через це наповненість місцевих бюджетів залежить, з одного боку, від рівня економічного розвитку регіону, зокрема від повноти використання його економічного потенціалу, а з іншого – від цільового, раціонального та ефективного використання бюджетних ресурсів [9, с. 61].

Інститут бюджету та соціально-економічних досліджень у рамках проекту «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-П) впровадження» займається актуальними питаннями реформування бюджетної системи України та здійснює бюджетний моніторинг виконання місцевих бюджетів України на підставі даних Державної казначейської служби України [13].

За даними Інституту бюджету та соціально-економічних досліджень, слід зазначити, що питома вага доходів місцевих бюджетів без урахування міжбюджетних трансфертів у структурі доходів зведеного бюджету коливалася від 24,6 % у 2009 р. до 23,8 % у 2013 р. (табл. 1.).

Доходи зведеного, державного та місцевих бюджетів за 2009-2013 роки

Показники	2009 рік	2010 рік	2011 рік	2012 рік	2013 рік
Зведений бюджет, млрд. грн.	288,6	314,4	398,3	445,5	442,8
<i>у % до ВВП</i>	<i>31,6</i>	<i>29</i>	<i>30,3</i>	<i>31,6</i>	<i>30,4</i>
загальний фонд	224,3	268,7	334,7	369,7	375
спеціальний фонд	64,3	45,7	63,6	75,8	67,8
Державний бюджет, млрд. грн.	217,6	233,9	311,8	344,7	337,6
<i>частка в доходах зведеного бюджету, %</i>	<i>75,4</i>	<i>74,4</i>	<i>78,3</i>	<i>77,4</i>	<i>76,2</i>
загальний фонд	164,6	201,1	263,3	288,5	290,1
спеціальний фонд	53	32,8	48,5	56,2	47,5
Місцеві бюджети, млрд. грн.	71	80,5	86,5	100,8	105,2
<i>частка в доходах зведеного бюджету, %</i>	<i>24,6</i>	<i>25,6</i>	<i>21,7</i>	<i>22,6</i>	<i>23,8</i>
загальний фонд	59,6	67,6	71,4	81,2	84,9
спеціальний фонд	11,4	12,9	15,1	19,6	20,3

Джерело: побудовано автором на основі [13].

У структурі доходів місцевих бюджетів п'ятий рік поспіль спостерігається збільшення частки податкових надходжень до 86,8 % у 2013 р. порівняно з 2009 р. – 83,2 %, збільшення неподаткових надходжень на 1,5 % порівняно з 2009 та зменшення питомої ваги доходів від операцій з капіталом та цільових фондів майже на 5,9 % [13]. Таке зростання відбулося, в першу чергу, за рахунок місцевих податків і зборів, частка яких збільшилася до 7,0 %. Основним чинником збільшення цієї частки є зростання надходжень єдиного податку.

Податок на доходи фізичних осіб продовжує зберігати позицію найвагомішого за обсягом джерела дохідної частини місцевих бюджетів – 61,4 % від загальних надходжень місцевих бюджетів, хоча й спостерігалось деяке зниження частки цього податку в доходах місцевих бюджетів у 2012 році до 60,6 %.

Таким чином, наведені дані свідчать, що сьогодні основна частка надходжень припадає на два податки – податок з доходів фізичних осіб та єдиний податок. А отже, виникає питання щодо ефективності системи формування доходів місцевих бюджетів у частині інших джерел, визначених Податковим та Бюджетним кодексами України. Підкреслимо й той факт, що податок з доходів фізичних осіб ураховується при визначенні міжбюджетних трансфертів і не належить до місцевих податків та зборів, а відповідно, органи місцевого самоврядування не мають достатніх важелів впливу на його адміністрування.

За показниками місцевих бюджетів останніх років, можемо констатувати, що зміни, внесені Податковим кодексом України, мають як позитивні, так і негативні наслідки. До збільшення надходжень призвело підвищення ставок з плати за землю та за рахунок зміни умов проведення нормативно-грошового оцінювання землі й зарахування 100 % єдиного податку до бюджету розвитку. Водночас, не сприяє збільшенню надходжень до місцевих бюджетів заміна податку з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів на збір за першу реєстрацію транспортного засобу, що призвело до зменшення фінансових ресурсів для проведення ремонту доріг, оскільки даний податковий платіж входив до спеціального фонду бюджету міста. Також втрати спричинила відміна ринкового збору та збору за використання місцевої символіки [12].

У структурі доходів місцевих бюджетів постійно зростає частка трансфертів: від 46,7 % у 2009 р. до 52,4 % у 2013 р. [13]. Стан перерахування трансфертів, що передаються з державного бюджету до місцевих, характеризують дані, наведені у таблиці 2.

Міжбюджетні трансферти місцевим бюджетам з державного бюджету за 2009–2013 роки

Показники	2009 рік	2010 рік	2011 рік	2012 рік	2013 рік
Разом трансфертів, млрд. грн.:	62,2	77,8	94,9	124,5	115,8
Дотація вирівнювання	33,4	43,6	43,6	51,7	55,7
Субвенції з соціального захисту населення	22,9	30,1	36,3	43,1	48,6
Інші трансферти	5,9	4,1	15,0	29,7	11,5
<i>Частка трансфертів у доходах місцевих бюджетів, %</i>	<i>46,7</i>	<i>49,1</i>	<i>52,3</i>	<i>55,2</i>	<i>52,4</i>

Джерело: побудовано автором на основі [13].

На відміну від попередніх років у 2013 році відбулося зменшення на 6,9 % обсягів міжбюджетних трансфертів порівняно з попереднім роком. Зауважимо, що темп зростання трансфертів уперше за досліджуваний період був нижчим, аніж доходи місцевих бюджетів.

У структурі трансфертів найбільшу частку складає дотація вирівнювання – 48,1 %, що на 6,6 % більше за аналогічний показник 2012 року і на 5,5 % менше показника дотації вирівнювання 2009 року (найвищий показник за період 2009-2013 років). Частка надходжень субвенцій з соціального захисту населення у 2013 році становила 42,5 %, що на 7,4 % більше аналогічного показника 2012 року [13].

Істотною негативною тенденцією є зростання у структурі трансфертів частки дотацій вирівнювання. Збільшення частки дотацій вирівнювання свідчить про погіршення фінансового стану регіонів та надмірно високі темпи зростання видатків, динаміка яких випереджає зростання власних надходжень місцевих бюджетів.

Цю тезу підтверджує і той факт, що видатки місцевих бюджетів зросли в 2013 р. на 72 %, а доходи – лише на 48 %.

Питома вага видатків місцевих бюджетів у структурі видатків зведеного бюджету коливалася від 40,38 % у 2009 р. до 43,14 % у 2013 р. (табл. 3.) [13].

Таблиця 3

Видатки зведеного, державного та місцевих бюджетів за 2009-2013 роки

Показники	2009 рік	2010 рік	2011 рік	2012 рік	2013 рік
Зведений бюджет, млрд. грн.	307,30	377,80	416,6	492,4	505,8
загальний фонд	240,10	299,40	347,4	417,6	442,6
спеціальний фонд	67,30	78,40	69,2	74,8	63,2
Державний бюджет (без урахування міжбюджетних трансфертів), млрд. грн.	180,20	225,80	238,5	271,2	287,6
<i>частка у видатках зведеного бюджету, %</i>	<i>58,64</i>	<i>59,77</i>	<i>57,25</i>	<i>55,08</i>	<i>56,86</i>
загальний фонд	131,30	165,90	197,5	228,9	247,7
спеціальний фонд	48,90	59,90	41	42,3	39,9
Місцеві бюджети (без урахування міжбюджетних трансфертів), млрд. грн.	124,10	152,00	178,1	221,2	218,2
<i>частка у видатках зведеного бюджету, %</i>	<i>40,38</i>	<i>40,23</i>	<i>42,75</i>	<i>44,92</i>	<i>43,14</i>
загальний фонд	108,80	133,50	148,8	188,6	194,9
спеціальний фонд	18,30	18,50	29,3	32,6	23,3

Джерело: побудовано автором на основі [13].

Більшість видатків місцевих бюджетів традиційно спрямовується на соціально-культурну сферу (освіта, охорона здоров'я, соціальний захист і соціальне забезпечення, культура та мистецтво, фізична культура й спорт). Зростання їх питомої ваги у загальному обсязі видатків (від 82,0 % у 2009 році до 86,3 % у 2013 році) є негативною тенденцією, оскільки лівова частка фінансових ресурсів спрямовується в основному на поточні видатки. Більше того, темпи зростання видатків на соціально-культурну сферу (2013 рік до 2009 року – 1,96) перевищують темпи зростання загального обсягу видатків місцевих бюджетів (аналогічний показник – 1,76).

Незважаючи на те, що фінансування об'єктів соціальної та побутової інфраструктури поглинає лівову частку бюджетних коштів, останніх недостатньо для розвитку й утримання установ.

Оскільки, попри значні обсяги міжбюджетних трансфертів, які отримують місцеві органи влади з державного бюджету, на даний час рівень фінансування видатків місцевих бюджетів є недостатнім для дієвого функціонування територіальних громад, зокрема житлово-комунального господарства, існує потреба у додатковому фінансуванні житлового фонду, автомобільних доріг, каналізаційних і очисних споруд [14].

Це зумовлено тим, що переважна більшість фінансових ресурсів місцевих бюджетів у сучасних умовах спрямовується на виконання делегованих повноважень органів місцевого самоврядування, що певною мірою обмежує їх фінансову самостійність. За таких умов місцеві органи влади не мають у своєму розпорядженні фінансових важелів, необхідних для ефективного задоволення потреб населення відповідного регіону.

Висновки. Останні роки формування й виконання місцевих бюджетів здійснюються в умовах обмеження фінансових ресурсів. Така ситуація вимагає термінових заходів щодо реформування місцевих бюджетів та міжбюджетних відносин. За таких умов вважаємо за необхідне:

- децентралізацію бюджетної системи й управління фінансовими потоками на рівні місцевого самоврядування, також зменшення частки зосередження всіх фінансових ресурсів у держави;
- переважання стратегічних цілей і завдань розвитку територій над короткостроковими цілями й завданнями;
- відповідність видатків бюджетів фінансуванню основних напрямів розвитку територій;
- недопущення фінансових зловживань у процесі формування, наповнення та використання місцевих бюджетів;
- забезпечення прозорості, гласності бюджетного процесу та інформованості громадськості стосовно доходів і витрат бюджетних коштів.

Реформування місцевих бюджетів та міжбюджетних відносин в Україні неможливе без кращих світових практик з даного питання. В першу чергу, це стосується бюджетного планування, розвитку планування місцевих бюджетів на основі програмно-цільового методу. Реформування міжбюджетних відносин в Україні має бути безумовна відмова від постійної дотаційності певних місцевих бюджетів за рахунок інших. Для вирішення проблеми наповнення дотаційних бюджетів слід використовувати альтернативні джерела: іноземні інвестиції, позикові кошти, гранти.

Вищезазначені заходи значною мірою сприятимуть якісній трансформації та зміцненню системи фінансового забезпечення органів місцевого самоврядування, які отримають більше самостійності щодо розпорядження коштами місцевих бюджетів. Відтак збільшаться можливості органів місцевого самоврядування розробляти і втілювати в життя стратегії місцевого розвитку, без яких місцеве самоврядування не має майбутнього.

Список використаної літератури

1. Василик О.Д. Бюджетна система України: підручник / О.Д. Василик, К.В. Павлюк. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 544 с. – укр.
2. Кириленко О.П. Місцеві бюджети України (Історія, теорія, практика). / О.П. Кириленко. – К.: НІОС, 2008. – 384 с. – укр.

3. Єфремова І.І. Місцеві бюджети та бюджети місцевого самоврядування: проблеми правового визначення / І.І.Єфремова // Форум права. – 2009. – № 1. – С. 157–161.
4. Кравченко В.І. Місцеві фінанси України / В.І. Кравченко. – К.: Т-во «Знання», 2009. – 386 с. – укр.
5. Луніна І.О. Державні фінанси та реформування міжбюджетних відносин: Монографія / І.О. Луніна. – К.: Наукова думка, 2006. – 432 с. – укр.
6. Бюджетний кодекс України – Законодавство України. Верховна Рада України; Кодекс України, Закон, Кодекс від 08.07.2010 № 2456-VI (Редакція станом на 01.02.2015) [Електронний ресурс] – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/2456-17
7. Бабич Л.М. Місцеві бюджети як провідна складова бюджетної системи України [Електронний ресурс] / Л.М. Бабич, С.А. Наконечна // Вісник Національного транспортного університету. – 2013. – № 28. – С. 15-20. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vntu_2013_28_5.pdf
8. Луніна І.О. Бюджетна децентралізація: цілі та напрями реформ [Електронний ресурс] / І.О. Луніна // Економіка України. – 2014. – № 11. – С. 61-75.
9. Ковалевич Д.А. Місцеві бюджети як засіб макроекономічної стабілізації та економічного зростання [Електронний ресурс] / Д.А. Ковалевич // Наукові записки [Національного університету «Острозька академія»]. Сер.: Економіка. – 2011. – Вип. 16. – С. 58-63. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Nznuoa_2011_16_10.pdf
10. Ковалевич Д.А. Основні засади планування та виконання місцевих бюджетів / Д.А. Ковалевич, В.І. Рошило // Економіка. – 2013. – № 21. – С. 168–171.
11. Руденко Я.П. Місцеві бюджети як фінансова база місцевого самоврядування / Я.П. Руденко // Економічні науки. – 2013. – № 4. – С. 399–414.
12. Паутова Т.О. Формування доходів місцевих бюджетів в Україні: проблеми та перспективи вдосконалення [Електронний ресурс] / Т.О. Паутова // Публічне управління: теорія та практика. – 2014. – Вип. 1. – С. 132-138. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Pubupr_2014_1_22.pdf
13. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2013 рік [Електронний ресурс] // Сайт Інституту бюджету та соціально-економічних досліджень. – Режим доступу: <http://www.ibser.org.ua>
14. Боронос В.Г. Сучасні реалії планування та виконання видаткової частини місцевих бюджетів [Електронний ресурс] / В.Г. Боронос, Ю.В. Остріщенко // Механізм регулювання економіки. – 2014. - № 1. - С. 87-98. – Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe

Churkina I.E.,

*Candidate of Science (PhD) in Economic Studies,
Associate Professor of Finance, Monetary and Credit department,
Odessa Institute of Finance
of Ukrainian State University of Finance and International Trade*

Boboshko L.I.,

*Student of group C-2514, Odessa Institute of Finance
of Ukrainian State University of Finance and International Trade*

THE ROLE OF LOCAL BUDGETS IN STRENGTHENING OF FINANCIAL INDEPENDENCE OF REGIONS

Abstract. *One of the main problems of modern democratic government in Ukraine it is the poor state of affairs in local budgets which should be recognized. In the absence of adequate financial base for implementation by local authorities of their powers it is impossible to speak about local government as a full-fledged phenomenon. Exactly own financial resources are the keys to the ability of local*

government and a basic strategy of the development of any territory. The solving of the problem of financial independence of regions requires not only defined state activity to maintain the balance of local budgets, but also the corresponding interdependence between revenues and expenditures, as the limitation of financial resources restricts the economic base of the state budget system including its constituent level - local budgets. The article is devoted to the theoretical approaches to the definition of «local budgets» as the financial base of local government. The sources of formation and main directions of local budgets are defined. The analysis of revenues and expenditures of local budgets and intergovernmental transfers for 2009-2013 is analyzed. The basic problems of local budgets are found and their possible solutions are suggested.

Keywords: consolidated budget, local budgets, revenues and expenditures of local budgets, intergovernmental transfers.

References

1. Vasylyk O.D. Biudzhetna systema Ukrainy: pidruchnyk / O.D. Vasylyk, K.V. Pavliuk. – K.: Tsentr navchalnoi literatury, 2004. – 544 p. – ukr.
2. Kyrylenko O.P. Mistsevi biudzhety Ukrainy (Istoriia, teoriia, praktyka). / O.P. Kyrylenko. – Kyiv : NIOS, 2008. – 384 p. – ukr.
3. Yefremova I.I. Mistsevi biudzhety ta biudzhety mistsevoho samovriaduvannia: problemy pravovoho vyznachennia / I.I. Yefremova // Forum prava. – 2009. – № 1. – P. 157-161. – ukr.
4. Kravchenko V.I. Mistsevi finansy Ukrainy / V.I. Kravchenko. – K.: T-vo «Znannia», 2009. – 386 p. – ukr.
5. Lunina I.O. Derzhavni finansy ta reformuvannia mizhbiudzhethnykh vidnosyn: Monohrafiia / I.O. Lunina. – K.: Naukova dumka, 2006. – 432 p. – ukr.
6. Biudzhetni kodeks Ukrainy – Zakonodavstvo Ukrainy. Verkhovna Rada Ukrainy; Kodeks Ukrainy, Zakon, Kodeks vid 08.07.2010 № 2456-VI (Redaktsiia stanom na 01.02.2015). Access mode: zakon.rada.gov.ua/go/2456-17
7. Babych L.M. Mistsevi biudzhety yak providna skladova biudzhetnoi systemy Ukrainy [Access mode] / L.M. Babych, S.A. Nakonechna // Visnyk Natsionalnoho transportnoho universytetu. – 2013. – № 28. – P. 15-20. – Access mode: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vntu_2013_28_5.pdf
8. Lunina I.O. Biudzhetna detsentralizatsiia: tsili ta napriamy reform [Access mode] / I.O. Lunina // Ekonomika Ukrainy. – 2014. – № 11. – p. 61-75. – ukr.
9. Kovalevych D.A. Mistsevi biudzhety yak zasib makroekonomichnoi stabilizatsii ta ekonomichnoho zrostantia [Access mode] / D.A. Kovalevych // Naukovi zapysky [Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia»]. Ser. : Ekonomika. – 2011. – Vyp. 16. – P. 58-63. – Access mode: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Nznuoa_2011_16_10.pdf
10. Kovalevych D.A. Osnovni zasady planuvannia ta vykonannia mistsevykh biudzhetyv / D.A. Kovalevych, V.I. Roshylo // Ekonomika. – 2013. – № 21. – P. 168-171. – ukr.
11. Rudenko Ya.P. Mistsevi biudzhety yak finansova baza mistsevoho samovriaduvannia / Ya.P. Rudenko // Ekonomichni nauky. – 2013. – № 4. – P. 399-414. – ukr.
12. Pautova T.O. Formuvannia dokhodiv mistsevykh biudzhetyv v Ukraini: problemy ta perspektyvy vdoskonalennia [Access mode] / T.O. Pautova // Publichne upravlinnia: teoriia ta praktyka. – 2014. – Vyp. 1. – P. 132-138. – Access mode: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Pubupr_2014_1_22.pdf
13. Biudzhetni monitorynh: Analiz vykonannia biudzhetu za 2013 rik [Access mode] // Sait Instytutu biudzhetu ta sotsialno-ekonomichnykh doslidzhen. – Access mode: <http://www.ibser.org.ua>
14. Boronos V.H. Suchasni realii planuvannia ta vykonannia vydatkovoï chastyny mistsevykh biudzhetyv [Access mode] / V.H. Boronos, Yu.V. Ostrishchenko // Mekhanizm rehuliuвання ekonomiky. – 2014. – № 1. – P. 87-98. – Access mode: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe

*Чуркина И.Е., кандидат экономических наук, доцент
доцент кафедры финансов, денежного обращения и кредита
Одесского института финансов Украинского государственного
университета финансов и международной торговли*

*Бобошко Л.И., студентка группы С-2514
Одесского института финансов Украинского государственного
университета финансов и международной торговли*

РОЛЬ МЕСТНЫХ БЮДЖЕТОВ В УКРЕПЛЕНИИ ФИНАНСОВОЙ НЕЗАВИСИМОСТИ РЕГИОНОВ

***Аннотация.** Одной из основных проблем современного развития местного самоуправления в Украине следует признать неудовлетворительное состояние дел в сфере местных бюджетов. В случае отсутствия надлежащей базы для выполнения органами местного самоуправления своих полномочий невозможно говорить о местном самоуправлении как о полноценном явлении. Именно собственные финансовые ресурсы являются залогом способности местного самоуправления и основой стратегии развития любой территории. Решение проблемы финансовой независимости регионов требует не только определённой государственной деятельности в поддержании сбалансированности местных бюджетов, но и соответствующей взаимозависимости между доходами и расходами, поскольку ограниченность финансовых ресурсов уменьшает экономическую базу функционирования бюджетной системы государства, в частности её составляющего звена – местных бюджетов. Статья посвящена раскрытию теоретических подходов к определению категории «местные бюджеты» как базы местного самоуправления. Определены источники формирования и основные направления средств местных бюджетов. Проведён анализ доходов и расходов местных бюджетов, межбюджетных трансфертов за 2009-2013 годы. Выявлены основные проблемы формирования местных бюджетов и предложены возможные пути их решения.*

***Ключевые слова:** сводный бюджет, местные бюджеты, доходы и расходы местных бюджетов, межбюджетные трансферты.*